

Kerstoverdenking

Ik heb het de afgelopen tijd vaak moeten horen. Geloof is niet meer van deze tijd. En dat is dan niet positief bedoeld. Het is een diskwalificatie. Zoiets van de problemen van de huidige tijd vragen om een eigentijdse oplossing. Wat kan zo'n oud boek met van die oude verhalen daaraan bijdragen. Het christelijk geloof - ze komt met antwoorden voor vragen, die niet gesteld zijn. Met oplossingen voor problemen, die niet als probleem ervaren worden. Met andere woorden "Wat heeft de wereld aan de boodschap van kerst" en het kerstverhaal. Geen wonder dat de inhoud langzaam aan verschaald naar een lichtjesfeest aan het einde van het jaar met sfeermuziek en lekker eten. Dat is ook inclusiever en diverser. Geeft niemand aanstoot. Atheïsten, moslims, hindoes, humanisten – iedereen kan deelnemen.

Iets of iemand niet meer van deze tijd verklaren – behoort ook tot de drogredenen. Een redenering, die niet klopt, maar wel aannemelijk lijkt. De term is afkomstig van de oude Griekse filosofen, zoals Plato en Aristoteles. Argumenteren, redeneren, discussiëren, was belangrijk bij hen. Maar ze wilden het wel op een goede manier doen. Vandaar de lijsten met drogredenen. Wijsheid uit de oude doos dus. In de politiek worden vaak drogredenen gebruikt. Hoe vaak hoor je niet dat iets uit de tijd is of zelfs middeleeuwse praktijken.

De eigen tijd wordt vaak als de beste tijd gezien. Wij moderne mensen hebben al de problemen van vroeger overwonnen. Dat heet de vooruitgang. Moderne mensen achten zich wijzer en verstandiger. De manier waarop zij de wereld

ervaren en beleven is de juiste manier en de enige manier. Ook al heeft de huidige wereld duistere kanten en is ze niet perfect.

Licht in de duisternis. Kerst wil juist niet van deze tijd zijn. Ze proclameert een andere tijd. Om met Bob Dylan te spreken; "The times they are changing". Het volk dat in duisternis wandelt zal een nieuw licht zien. Geloof wil de wereld veranderen en is daarom nooit van deze tijd. Kerst verkondigt dat. Het zet de wereld op zijn kop. Een onbenullig kind wordt aanbeden. Naast de eigentijdse waarheid is er ook een andere waarheid. Een van liefde en vrede. Harmonie tussen mensen. Gloria in excelsis deo.

Jan Kuiper

ADRESSEN: KERKGEBOUW: SMEDEN 2B, 8301 XH TE EMMELOORD

Voorganger: Vacant

Voorzitter/Secretaris (postadres): Br. J. Kuipers,
Klaverhof 8, 8308 AV Nagele. Telefoon: 06-48022386
E-mail: jan.a.kuipers@gmail.com

Penningmeester

Zr. S. Heeringa – de Hoop, Aambeeld 11, 8307 ED Ens.
Telefoon: 06-22997827
E-mail: sietske@famheeringa.com

Lid: Zr. B. Yntema-Van der Heijden, Diemenstraat 68, 8304 ED Emmeloord.
Telefoon: 0527-699270
E-mail: barbera.yntema@gmail.com

Website gemeente: www.dg-nop.nl
Website Ring Zwolle: www.dg-ringzwolle.nl

N.B.: Het postadres van de gemeente is het adres van de secretaris!
Geen post naar het kerkgebouw a.u.b.

Bankrekening:
Rabobank DG Gemeente NOP:
IBAN: NL48 RABO 0386 5679 56

Redactie adres Beiaard:

Br. Hein Bergman tel. 06 – 55 18 73 46

e-mail adres: h.bergman@xs4all.nl

VAN DE PENNINGMEESTER

December, alweer de laatste maand van 2020. Tijd voor de penningmeester om de balans op te maken. Velen van u hebben er al voor gezorgd, dat de kerkelijke bijdrage naar onze bankrekening is overgemaakt. Maar nog niet iedereen, het mogelijk is, ontvang ik deze bijdrage nog graag in het jaar 2020. Heeft u nog vragen over deze bijdrage, dan kunt u uiteraard altijd contact met mij opnemen.

Namens de kerkenraad,

Sietske Heeringa

06-22997827

VAN DE REDACTIE

De redactie verzoekt u om de kopie voor de Beiaard naar Hein Bergman te sturen. Alvast hartelijk dank.

VANUIT DE KERKENRAAD

Sinterklaas is voorbij. De dagen worden donkerder. De kerstboom is net opgetuigd. Snel nog wat dennennaalden van de vloer opgeveegd. Dat verbaasde me. Ik heb een kunstkerstboom. Ze zullen nog wel tussen de kerstversieringen hebben gezeten als restant van een voorbij verleden. Mijn boom hangt altijd vol met vogeltjes. Liefst zo natuurlijk mogelijk. Ik vind het idee wel leuk. Vogels horen van nature in een boom. Dit jaar is kerst anders dan anders. In de duistere dagen rondom kerst heerst het Coronavirus. Bij kerst hoort het idee van samenzijn. Bij elkaar samen komen om kerst te vieren. Dat nu wordt nu juist door Corona bemoeilijkt. Hoe gaan we kerst vieren? Wie nodigen we uit voor het kerstdiner? Houden we ons aan de regels of overtreden we voor een keer bij uitzondering de regels. Kerst en het Coronavirus passen van nature niet bij elkaar. Niet zoals vogels bij een boom.

Ook het samenzijn in onze gemeente wordt belemmert door Covid-19. De activiteiten in de kerk waren stilgelegd. Nu in december proberen we voorzichtig de diensten weer op te starten. We hebben net de eerste kerkdienst achter de rug. Beetje onwennig nog. Ik miste het koffiedrinken na de dienst wel. Maar was

wel heel blij dat we Marten Bruin weer in ons midden konden verwelkomen. De volgende activiteit is de adventsmiddag/avond. Dit keer zonder gezamenlijke maaltijd. We vullen het in met diverse creatieve bijdragen van leden en belangstellenden. Heb er veel vertrouwen in, wetend hoeveel talent er in onze gemeente zit. Als ik klaar ben met de Beiaard ga ik aan de slag met de kerstdienst. Het is altijd een hele toer om het oude bekende verhaal vanuit een nieuw verfrissend gezichtspunt te vertellen. “Niet te veel nadenken”;; probeer ik tegen mezelf te zeggen. “Gewoon beginnen met schrijven, dan vloeien de woorden vanzelf op papier”. Maar dat is vaak gemakkelijker gezegd dan gedaan. Ik richt m'n blik nog een keer op de kerstboom. De vogels in de bomen. Een lied uit het liedboek schiet me te binnen. Gij voedt de vogels in de bomen.” Gij kleedt de bloemen op het veld. O hoor Gij zijt mijn onderkomen. En al mijn dagen zijn geteld. “ Hoeveel te meer zijn wij mensen meer dan vogels. Maak je geen zorgen zegt de tekst uit Mattheus. Ook dat hoort bij de blijde boodschap van kerst.

Een gezegende kerstijd voor een ieder.

Moge vrede en liefde heersen

Namens de kerkenraad

Jan Kuipers

Jan Kuipers

GEMEENTEACTIVITEITEN

19 december Adventsavond van 16.00- 19.00 uur

25 december ds. J. Kuiper, Nagele Kerst

3 januari Mw. D. Maissan EZmmeloord

17 januari Ds. K. Sent Emmeloord

31 januari Da. F. Bonda Zwolle

14 februari Da. C. Aalbersberg Emmeloord

28 februari Zr. T. Tholen Pingjum

14 maart. Nog niet bekend

28 maart. Ds. J. Kuipers Nagele

2 april Nog niet bekend

WEL EN WEE

Iedereen zal begrijpen dat we een vreemd jaar straks achter de rug hebben. Dit zullen we allemaal op onze eigen manier ervaren hebben. Ook zal dit jaar voor de ene zwaarder ervaren worden dan de ander. We denken hierbij aan de familie Wester, de familie Sipkema, de familie Waiboer en zr. Greet van der Wal. De commissie Wel en Wee doet onder deze omstandigheden haar uiterste best om iedereen te bezoeken. We zijn ons ervan bewust dat wij niet toegerust zijn voor de bespreking van zinsgevings- en geloofsvraagstukken, omdat wij geen theologische achtergrond hebben. Gelukkig heeft de kerkenraad voor een achterwacht gezorgd met wie u wel over dergelijke zaken kunt spreken. Indien er leden zijn die hieraan behoefte hebben, is dit belangrijk om aan onze commissie mee te delen. Wij zorgen voor de verdere contacten.

Verjaardagen

7 januari	br. H. Bergman
25	br. J. Yntema
27	zr. B. Yntema
13 februari	zr. K. Hoogendoorn
28	zr. A. Eikelenboom
15 maart	br. B. de Jonge
18	zr. P. Talsma

Namens het pastoraal team wensen wij u allen goede feestdagen en een voorspoedig en gezond 2021 toe.

Bob van Berkum

HOE VERDER MET ONZE GEMEENTE?

Op de jaarvergadering in september is afgesproken, dat Gerda en Gerrit verder gingen met de inventarisatie van de toekomst van onze Doopsgezinde Gemeente Noordoostpolder.

In november heeft u een brief (via de mail) ontvangen, waarin zij de uitkomsten met ons gedeeld hebben. Uiteraard hebben we dit in de kerkenraadsvergadering

samen met Gerda en Gerrit besproken. Het advies is contact te zoeken met het ADS en te vragen met ons mee te denken in de mogelijkheden, die er zijn voor onze Doopsgezinde gemeente. Dit advies heeft de kerkenraad overgenomen.

Na de jaarvergadering heeft de kerkenraad contact gehad met Machteld Stam, directeur van het ADS. Op dat moment was haar advies om eerst te inventariseren, wat de behoefte van de gemeente is en dat het ADS daarna graag met ons meedenkt. Niet alleen inhoudelijk, maar ook financieel.

De brief van Gerda en Gerrit is inmiddels doorgestuurd naar Machteld Stam van het ADS met het verzoek om begin januari samen met de kerkenraad en Gerrit en Gerda van gedachten te wisselen. Samen de kaders te bepalen, waarna er een concrete zoekopdracht gestart kan worden.

Voordat een beroepingscommissie wordt benoemd, wordt u uiteraard geïnformeerd over de concrete zoekopdracht.

Naast de zoektocht naar een nieuwe voorganger, is ook gevraagd naar de mogelijkheden om meer bekendheid te geven in de Noordoostpolder aan onze Doopsgezinde gemeente. U heeft daarvoor diverse suggesties gedaan. Suggesties, waar we blij mee zijn. Voor de uitvoering is PR een belangrijke voorwaarde, ook daarbij hebben we de ADS om hulp gevraagd.

Gerda en Gerrit, dank voor deze inventarisatie en u hartelijk dank voor uw meedenken.

De kerkenraad

ER IS ALLE REDEN TOT OPTIMISME.

De dienst van 11 oktober had als thema Hoop. In deze dienst bespraken we niet alleen waaruit een ieder van ons hoop koestert, waaruit hij hoop put en op wie hij zijn hoop vestigt. Ook het gedachtegoed van een aantal bekende denkers en journalisten passeerden de revue. Hieronder staat de kern van deze dienst.

Een pandemie, vluchtelingenkampen die in brand staan, economische malaise, kortom er zijn genoeg redenen om somber of wanhopig van te worden. Is dit terecht? Het hangt er vanaf hoe je tegen de toestand in de wereld aankijkt: ervaar je het glas half leef of halfvol? Er is een groep vooraanstaande publicisten die toch redenen voor optimisme en hoop zien. Zo iemand is Hanno Sauer, docent filosofie aan de Universiteit Utrecht. Hij vindt dat er alle redenen tot optimisme is. Daarbij

doelt hij op vrij basale dingen die steeds beter worden: vermindering kindersterfte, remedies die tegen ernstige ziektes enz. Materiële verbeteringen, zoals economische zekerheid en welvaart worden op de voet gevolgd door opwaardering van waarden als autonomie, vrijheid en tolerantie. In dit artikel zullen we u meenemen met de gedachten van enkele bekende denkers.

De dissidente Tjechische schrijver Václav Havel pleitte sinds de jaren tachtig voor democratische hervormingen in zijn communistisch vaderland. Geweldloos verzet was daarbij een van zijn kernwaarden. Hij heeft over hoop het volgende geschreven: 'Diep in onszelf dragen we hoop: als dat niet het geval is, is er geen hoop. Hoop is de kwaliteit van de ziel en hangt niet af van wat er in de wereld gebeurt. Hoop is niet te voorspellen of vooruit te zien. Het is een gerichtheid van de geest, een gerichtheid van het hart, voorbij de horizon verankerd. Hoop in deze diepe krachtige betekenis is niet hetzelfde als vreugde omdat alles goed gaat of bereidheid je in te zetten voor wat succes heeft. Hoop is ergens voor werken omdat het goed is, niet alleen omdat het kans van slagen heeft. Hoop is niet hetzelfde als optimisme, evenmin overtuiging dat iets goed zal aflopen. Wel de zekerheid dat iets zinvol is afgezien van de afloop, het resultaat.'

Ook andere denkers zien hoe ook bijvoorbeeld in Wit-Rusland de hoop wordt gekoesterd. Paul van Tongeren, hoogleraar ethiek in Nijmegen noemt Thomas van Aquino als groot voorbeeld. Volgens deze filosoof lag hoop tussen hoogmoed en berusting in. Hoop is daarmee een soort actief geduld. Je leunt niet achterover in de waan dat het allemaal wel goed komt, maar je wordt anderzijds ook niet overmoedig, denkend dat jij zelf de verandering direct tot stand kunt brengen. Dan slaat hoop om in revolutionair geweld. De goede hoop wordt, volgens Van Tongeren, gemotiveerd door het protest tegen het kwaad, door de weigering om in te stemmen met wat niet goed is. Het geweldloze verzet in Wit-Rusland is daar een voorbeeld van. In hetzelfde artikel in Trouw (21 augustus 2020) stelt de filosofe Désanne van Brederode dat hoop niet altijd zo positief is. Zij zet zich al jaren in voor Syrië. Je kunt hoop koesteren dat de toestand in dat land zal veranderen, maar dan heb je geen idee wat er daar aan de hand is. Dan is dat een vorm van naïeve hoop, een vorm van escapisme. Hoop moet aansluiten bij wat de betrokkenen zelf nodig hebben. Zij zelf heeft gemerkt dat hoop gepaard gaat met je goed verdiepen in de situatie en het bijbehorende kwaad in de ogen durven te kijken- en jezelf dan verplichten om realistisch te zoeken naar ruimte voor positieve verandering. Ze maakt een mooie vergelijking: hoop is geen toestand waarin je je simpelweg bevindt, maar bestaat uit momenten als parels, die je zelf aan een ketting moet rijgen. Die parels komen je niet zomaar aanwaaien. Je moet er moeite voor doen en ze vergen onderhoud. Je moet ervoor blijven reflecteren

op de situatie waarin je je bevindt. Je moet blijven handelen naar je idealen, vanuit betrokkenheid en realiteitsbesef. Hoop houden is dus hard werken.

Joris Luyendijk heeft het boek *Hoop* (Maven Publishing, Amsterdam 2019) geschreven.

Hij is een bekende journalist, Midden-Oostendeskundige, schrijver van diverse boeken, onder andere van de bestseller *Het zijn net mensen*, waarin hij laat zien dat goede objectieve journalistieke berichtgeving uit het Midden-Oosten bijna onmogelijk is.

In de inleiding van het boek vertelt hij dat de journalistiek in deze tijd vaak cynisch van toon is. Er is wantrouwen, het gaat over leugenachtigheid en de toon is ijszig. Hij ziet dat er mensen zijn die zich afkeren van de media om die reden. Ze geloven nergens meer in en laten zich niet meer informeren. En juist deze personen kun je alles wijsmaken met alle gevaren van dien. Echter, het tegenovergestelde van cynisme is hoop.

Barrack Obama schoof zichzelf destijds naar voren als presidentskandidaat van de hoop. Omdat het inzicht in de details en de offers die daar voor gebracht moesten worden, achterwege gelaten werden noemt Luyendijk dit: passieve hoop

Maar er bestaat ook actieve hoop. Die hoop jaagt aan, is een soort buitenboordmotor voor de samenleving. Luyendijk vroeg 100 wetenschappers, kunstenaars en ondernemers om hun hoop met ons te delen. Hij stelde de vraag: Wat geeft je hoop? Wat zie jij als een teken van aanstaande verbetering van de wereld?

Een van de kunstenaars die hij interviewde was, Ernst Jansz, muzikant bij o.a. Doe Maar en schrijver. Ernst Jansz zegt: 'Ik vind het geweldig hoe jongeren met elkaar omgaan. Je ziet het in programma's als *The Voice* en soortgelijke, maar ook in de sport. Mensen die elkaars concurrenten zijn, zijn tegelijkertijd met elkaar verbonden, voelen met elkaar mee, feliciteren elkaar bij een overwinningen en roosten elkaar bij verlies. Dat ontroert mij. Vroeger was dat anders. Tegenstanders gunden elkaar geen blik waardig en mocht het toch zo zijn, dan het liefst een dodelijke. Het geeft aan dat empathie, waar de wereld zo'n enorme behoefte aan heeft, bij de jeugd een gegeven is. En niet alleen in Nederland. Nee, het is een wereldwijd verschijnsel. Ik word er gelukkig van, net zo gelukkig als ik word wanneer ik optreed met mijn oude bandje Doe Maar en ik, de zaal inkijkend, al die stralende gezichten zie. Want daar ben ik van overtuigd: wat er ook gebeurt met de wereld om ons heen, hoe we ook moeten vechten tegen macht en troosteloosheid: er zullen altijd weer ontelbaar veel mooie dingen zijn.

Een ander inspirerend interview is dat met Annette Roeters. Zij is algemeen directeur van de Raad voor de Kinderbescherming.

Haar hoop is gevestigd op zelfkennis! En ze zegt: ‘alleen zelfkennis doorbreekt de cirkel (de vicieuze cirkel) van intergenerationale overdracht.’

Wat is haar verhaal? Ze zegt: ‘Ik heb werk altijd beleefd als zelfontplooiing. Ik heb altijd fulltime werk gecombineerd met een gezin en bestuurswerk in de avond. Ik was een kind van de tweede feministische golf: hoe meer ik werkte, hoe hoger de functies hoe nuttiger ik me voelde. Mijn ouders werkten toch ook altijd? Ze hebben door hard werken alle tegenslagen in hun familie en op de boerderij overwonnen. Mijn moeder leerde me te kijken naar de M van moeten en de W van werken in de lijnen van mijn hand. Werken moet. In de loop van mijn leven leerde ik daar anders naar te kijken. Je identiteit wordt echt niet alleen bepaald door je werk. Er kwam een betere verhouding tussen werk en relaties, gezondheid, familie en rust.

En zelfkennis is daarin een krachtig instrument: het behoed je voor risico's, maakt je op de juiste momenten bescheiden maar zorgt ook voor moed en mildheid. Zelfkennis biedt de mogelijkheid om het anders te doen, andere keuzes te maken. Om te kiezen voor een toekomst die anders is dan het verleden.

In mijn werk bij de kindbescherming maak ik mee dat er een dossier is van een kind in de knel, maar ook al van een ouder van dat kind en soms al van grootouders. In de gesprekken die wij met ze voeren vertellen ze dat ze zelf ook uit huis geplaatst waren, of misbruikt of mishandeld. En dat het hen nu niet lukt om andere keuzes te maken als het echt moeilijk wordt. Terwijl ze dat heel graag willen.

Door gesprekken die we voeren planten we soms zaadjes van zelfkennis. Dat doen we door terug te gaan naar de eigen jeugd van de ouders en te vragen wat het voor hen betekende dat ouders opvliegend of onmachtig waren.

Zelfkennis kan overal en door iedereen ingezet worden. Als je jezelf beter leert kennen, weet je wat je gevormd heeft en kun je hier je voordeel mee doen. Zelfkennis biedt een kans om bewuste keuzes te maken en iets ANDERS te doen.’

Tenslotte is Rutger Bregman een rasechte optimist. Zijn ideeën zijn te lezen in zijn bestseller *De meeste mensen deugen* (De Correspondent, 2019). In de eerste helft van zijn boek legt hij uit waarom de aanname dat de meesten slecht zijn, niet klopt. Hij betoogt dat de meeste mensen van nature goed zijn. We kunnen werken aan een betere wereld als we de kracht van ons verstand gaan gebruiken. Kortom, we moeten de rede inzetten. Hij pleit voor een nieuw realisme, waaronder hij het volgende verstaat: heb vertrouwen in de ander. Ga uit van de intrinsieke motivatie van de mens om het goede te doen. Met talloze voorbeelden onderbouwt hij deze stelling.

Maar de vraag rijst: hoe moet je dan omgaan met je vijand of met terroristen? Bregmans, een domineesoon, verwijst dan naar de Bergrede (Matth. 5) : de andere wang (Zijn motto is: kom in contact met de vijand. Als je in contact bent, creëer je onderling vertrouwen en meer samenhang. In de huidige tijd worden mensen tegen elkaar uitgespeeld waardoor men in zijn loopgraven belandt. Hier moeten we uit komen. Heb vertrouwen in de medemens. De allermooiste zin van het boek is: 'Van de mooiste dingen in het leven krijgt je alleen maar meer als je ze weggeeft: vertrouwen, vriendschap, vrede.'

Adrie Eijkelenboom Karen Hoogendoorn en Margreet de Vries

NOG ALTIJD KERSTMIS VIENEN?

*Twintig eeuwen zie ik voor mij staan
twintig karavanen van honderd kameelen,
beladen, de eersten met goud en juweelen
van deugd: de heiligen, die ons zijn voorgedaan.
Hans van Zijl*

Velen van ons deden het al in hun vroegste jeugd, wij doen het nog steeds. Zelfs degenen die zich, soms ver, van de kerk hebben verwijderd, van de Kerk waarin ze zijn opgegroeid, vieren nog altijd Kerstmis. In dit feest en bij de voorbereiding erop wordt blijkbaar iets in een mens losgemaakt, opgeroepen, waarvoor hij in het algemeen niet onmiddellijk woorden heeft, maar dat hij desondanks beleeft. Zie maar het gedicht van Frans Muller, dat op bladzijde 67 is afgedrukt.

Het is iets van een nauwelijks te omschrijven of aan te duiden verbondenheid met anderen, iets wat eerder voelbaar dan zichtbaar is. De hier bedoelde ervaring wordt beslist niet opgeroepen door de veelsoortige reclame waarmee de moderne mens wordt overspoeld, in welke bewoordingen en beelden hij ook het naderend kerstfeest aangekondigd ziet...

Zou je mogen zeggen dat er heel diep in de ziel van iedereen iets wordt aangesproken? Midden in de winter, in de donkerte van december? Dat er iets oer menselijks aan het licht komt, aan het licht waarop we juist in deze dagen wachten...? Ondenkbaar lijkt me dat beslist niet. We staan er vermoedelijk zelden bij stil dat het feest dat wij Kerstmis noemen en de Engelsen Christmas stamt van lang vóór de geboorte van Christus. We mogen ongetwijfeld aannemen dat het kleine Jezuskindje in zijn jeugd jaren in Nazareth het feest als zodanig — zijn verjaardag (!) — niet heeft gekend. Aandacht voor de geboorte van het kerstkind begon er pas te komen toen het christendom door keizer Constantijn in het jaar 375 tot staatsgodsdienst werd uitgeroepen. Toch speelde het beeld van de moeder-met-kind al eeuwen eerder een aparte rol in de beleving van vele volkeren.

Wie er de vakliteratuur op naslaat, komt tot verrassende ontdekkingen. In China en Indië vereerde men de Godin met haar Krishna-kind, in Egypte Isis met het kind Horus, in Italië vierde men allang de geboorte van Mithras. En altijd ging het dan om de geboorte van een kind uit een moeder die maagd was. Werd en wordt daarmee niet aangeduid dat er sprake was van de komst van een uitzonderlijk wezen? We zien het ook aan de Grote-Moederfeesten van de Oudromeinse tijd, aan de wijdingsnachten, de joelfeesten van de Germanen, bij de geboorte van

Widar, het zonnekind. Moeten we ons hierbij niet ook realiseren dat in Duitsland het kerstfeest Weihnachten heet?

Deze feesten hebben altijd getoond hoezeer mensen er behoefte aan voelen met elkaar op een of andere wijze verbonden te zijn. Al die feesten zijn, elk op eigen wijze, uitingen van een zekere vorm van religie. Religie is bepaald niet een uitsluitend christelijk begrip; het geeft (Latijn religare = verbinden, samenvoegen) een bepaald ervaren aan van bij elkaar te horen, iets met elkander gemeen te hebben.

Dat maakt, dunkt me, verklaarbaar hoezeer Kerstmis van alle tijden en talloze volkeren is. Er bestaat intense behoefte om 'ergens bij te horen', niet alleen te staan in het leven. Zeker in het verre verleden speelde dat al een rol. Samen hoopten de mensen, midden in de winter, op de terugkeer van het licht. Verlangden ze naar de zonnewarmte, die weer groei aan de aarde beloofde; weer toekomst inhield.

Wie weet hoe diep verscholen dat soort verlangen ook nu nog leeft in de moderne mensen. Zo individualistisch als ze zich dikwijls opstellen, zo duidelijk is het toch, dat ze elkaar niet kunnen missen. Vrijwel onbewust zullen velen in de decembertijd wachten op warmte, licht, rust, vrede.

Zijn dat niet onuitroeibare verlangens in de mensenziel? Mogen we dan niet aannemen dat de behoefte aan kerstmis vieren onuitwisbaar blijft?

*Uit: Kerstmis, klank en kern
Joke Forceville – van Rossum*

TROOSTEND 'CORONA-GEDICHT' IERSE MONNIK RICHARD HENDRICK

Ja, er is angst.

Ja, er is isolatie.

Ja, er wordt gehamsterd.

Ja, er is ziekte.

Ja, er is zelfs dood.

Maar,

ze zeggen dat je in Wuhan na zoveel jaren van lawaai de vogels weer kan horen zingen.

Ze zeggen dat na slechts een paar weken van rust de lucht niet langer stijf staat van de smog

maar blauw en grijs en helder is.

Ze zeggen dat in de straten van Assisi
mensen elkaar toezingen
over de lege pleinen
en hun ramen open houden
zodat zij die alleen zijn
de geluiden van families
om hen heen kunnen horen.

Ze zeggen dat een hotel
in het westen van Ierland
gratis maaltijden aanbiedt
en bezorgt bij hen die aan huis gebonden zijn.

Vandaag is een jonge vrouw die ik ken
druk bezig om in haar buurt
flyers te verspreiden met haar nummer
zodat ouderen iemand hebben
die ze kunnen bellen.

Vandaag bereiden kerken, synagoges,
moskeeën en tempels zich voor
om dakloze, zieke en vermoeide mensen
te kunnen verwelkomen
en onderdak te bieden.

Over de hele wereld beginnen mensen
te vertragen en te reflecteren

Over de hele wereld kijken mensen
op een nieuwe manier naar hun burens

Over de hele wereld worden mensen
ontvankelijk voor een nieuwe werkelijkheid,
voor hoe groot we eigenlijk zijn.
en hoe klein onze feitelijke controle,
voor wat er werkelijk toe doet.

We bidden en realiseren ons:

Ja, er is angst,

maar er hoeft geen haat te zijn.

Ja, er is isolement,

maar er hoeft geen eenzaamheid te zijn.

Ja, er wordt gehamsterd,

maar er hoeft geen gierigheid te zijn.

Ja, er is ziekte,

maar de ziel hoeft niet te lijden.

Ja, er is zelfs dood,

maar er kan altijd

een wedergeboorte van liefde zijn.

Wordt je bewust van de keuzes die je maakt
voor je leven nu..

Hoor,

achter de fabrieksgeluiden van je paniek,

zijn de vogels weer aan het zingen,

klaart de hemel op,

is de lente in zicht.

En altijd worden we omringd door Liefde.

Open de ramen van je ziel.

En al ben je niet in staat

om de ander over het lege plein aan te raken:

Zing!!

EEN MEDICIJN TEGEN VERDRIET?

Een medicijn tegen verdriet? Dan lijkt het net alsof verdriet een ziekte is. Dus vindt Wim Jansen dat we het anders moeten benaderen.

Soms komt er een regel voorbij die in je blijft haken. Zoals bovenstaand thema in de aankondiging van een vrijzinnig kerkelijke bijeenkomst in de buurt. Een vraag die aanspreekt. Ik weet niet wat mijn collega daar ervan gemaakt heeft maar ik vertrouw erop dat het een sympathieke pastorale handreiking is aan mensen die een verdriet te dragen hebben. Zelf kon ik niet laten er mijn eigen weg mee te gaan.

Geen medicijn tegen het leven
Zeker, een sympathieke vraag... Niettemin was mijn eerste gedachte kritisch ten aanzien van de formulering. Immers, medicijn veronderstelt ziekte. En verdriet is geen ziekte. Het is noodzakelijk om dit vast te stellen, want onze maatschappij blinkt uit in het etiketteren als ziekte, afwijking of stoornis wat natuurlijke, bij het leven horende verschijnselen zijn.

Zo is het in het onderwijs al decennia gebruik om 'slecht lezen' te categoriseren als de stoornis 'dyslexie'. We horen echter steeds meer geluiden van onderwijsdeskundigen die dit ernstig betwijfelen en het beschouwen als een vorm van natuurlijke variatie die bestaat voor alles wat mensen moeten leren. Dit geldt uiteraard voor elke situatie waarin 'zwak presteren' al te snel wordt voorzien van een 'dys'.

Dergelijke kwalificatie van een natuurlijk gegeven als stoornis of ziekte is ook een trend in de medische wereld. Zo lijkt me 'levensmoe' geen ziekte die bestreden moet worden maar een volkomen logisch verschijnsel aan het eind van een afmattend leven. Herman van Veen zong het al in Cirkels: Er bestaat geen medicijn / tegen oud of eenzaam zijn.

Evenmin kan verdriet als afwijkend worden beschouwd nadat iemand een groot verlies heeft moeten incasseren. En zo is zelfs een depressie niet vreemd voor iemand die in een kritische fase van zijn leven belandt. Integendeel, een

depressie kan in veel gevallen gezond zijn, namelijk als leermoment en innerlijk alarm. Niet zelden komen mensen er sterker uit.

In dit verband kan ik natuurlijk niet heen om het pas verschenen boek van de Vlaamse psychiater Dirk de Wachter: De kunst van het ongelukkig zijn. Evenals in eerdere publicaties benadrukt hij daarin dat tegenslag en tristesse bij het leven horen en zelfs omarmd mogen worden. Dat de mens van nu bevrijd mag worden van dat knellende gebod: gij zult gelukkig zijn.

De Wachter in Trouw (Tien geboden, 12 januari 2019): Het dragen van verdriet kan ook vervullend zijn. Ge moet daar niet van weglopen.

In mijn woorden: Verdriet moet volop geleefd worden.

Er bestaat geen medicijn tegen het leven.

Het numineuze

Er is geen medicijn tegen verdriet, nee, maar er schuilt wel een kracht in ons om het te overstijgen.

Hoe dan?

In het numineuze.

Wat is dat?

Voor vele lezers wellicht ten overvloede maar vast niet voor alle. Het numineuze is de benaming van de Duitse theoloog Rudolf Otto voor het heilige. Het 'mysterium tremendum et fascinans': het mysterie dat doet huiveren en fascineert.

Het verbijsterende en betoverende.

Een ontroering van volstrekt andere orde dan de alledaagse emoties.

Als je leven plotseling tot een verstilling komt waarin de kern van alle dingen tot je doordringt.

Een moment dat niets meer vanzelfsprekend is maar alles verwondering wekt.

De diepste huiver die een mens kan ondergaan – zoals Goethe omschreef:

Het huiveren is des mensen schoonste deugd...

Wie het kent weet allang wat ik bedoel. Wie het niet herkent nodig ik uit om te zoeken naar een 'subliem moment' in zijn eigen leven. Een seconde eeuwigheid. Een rimpeling poëzie, misschien in muziek of de natuur of een andere

schoonheidservaring. Een verzoening van alle tegenstellingen op een hoger niveau. Een liefde die vreugde en verdriet tegelijk is en ze overstijgt.

Het numineuze is een universeel menselijke bevinding, los van geloof en godsdienst. Vergeet het woord 'God' als dat je in de weg staat. De wereld is niet verdeeld in gelovigen en ongelovigen. En evenmin in mystici en mensen. Het is voor iedereen toegankelijk.

Bevrijd

Zelf onderga ik dat het meest intens – en kan ik het zelfs oproepen – in de stilte. In het achterlaten van mijn ik. De peilloosheid die ik dan ervaar: het absoluut verticale, de onthechting, aan de emoties voorbij...
Het zijn grote woorden, ik weet het, maar ik kan het niet helpen: het bestaat.

Het verdriet wordt mee opgenomen in die 'vrede die alle verstand te boven gaat'. Mijn ik met al zijn pijnigende gedachten en emoties wordt verlost van zichzelf en gaat op in het grote verband van een alomvattende liefde.
Een licht waarin verdriet eerst wordt verzacht en gerelativeerd en uiteindelijk helemaal verdwijnt.

Zoals Jung zei:

Het is immers zo dat de toegang tot het numineuze de eigenlijke therapie is en in zoverre men in staat is tot numineuze ervaringen wordt men van de vloek van ziekelijke aandoeningen bevrijd.

Wim Jansen

Deze column verscheen eerder op de website Ongrond.nl

SINT EN KERST EN DE KRACHT VAN MYTHES

Is het kerstfeest een mythe, net als het sinterklaasfeest? Misschien wel, maar dat maakt de verhalen niet minder betekenisvol, zo meent Aries van Meeteren.

Sinterklaas in coronatijd verloopt nogal anders dan anders. Geen intochten, geen sinterklaashuizen en in vergelijking met voorgaande jaren een stuk minder gedoe over zwarte piet. Zelfs het afvoeren uit

bibliotheken van boeken over de zwart geschminkte knecht met kroeshaar, dikke rode lippen en gouden oorbellen is tamelijk geruisloos verlopen.

Ik dacht nog even: wat als sinterklaas zich net als ieder ander aan de coronarichtlijnen zou houden en gewoon in Spanje zou blijven? ‘Vermijd buitenlandse reizen’, is immers het devies. Wat zou er dan gebeuren? Het zou 2020 nog onvergetelijker maken dan het jaar nu al is. Maar het schrappen van het kinderfeest zou natuurlijk ondenkbaar zijn geweest. Niemand wil een jaar zonder sinterklaas. En dus meerde de goedheiligman onverstoort aan in het verzonden dorpje Zwalk.

Gelukkig maar. Want zo krijgt weer een nieuwe generatie kinderen een waardevolle les in de kracht van mythes. Wetenschapsfilosoof Maarten Boudry van de Universiteit in Gent miskent die kracht als hij kritiek heeft op sinterklaas: “Kinderen worden jaar op jaar bedrogen en voorgelogen door zowat iedereen die ze vertrouwen. Hun lichtgelovigheid wordt schaamteloos uitgebuit [...] Wat veel mensen onderschatten, is dat de Grote Onthulling bij sommige kinderen een bittere pil is om te slikken. Niet alleen omdat de wereld onttoverd wordt, maar ook omdat het vertrouwen in grote mensen beschadigd wordt.”

Zou het? Het heeft mijn tere kinderziel weinig kwaad gedaan. Maar Boudry gaat nog verder. Hij legt in zijn opiniestuk in De Morgen nog een link met religie. “De Franse schrijver Stendhal zei over God dat zijn enige excuus is dat hij niet bestaat. Over sinterklaas kan je zeggen dat zijn niet-bestaan zijn enige blaam is.” Normaal veeg ik dit soort keutels snel weer van mijn scherm en ga over tot de orde van de dag. Maar ik blijf denken aan wat Boudry opwerpt. Want wat is echt en wat praten we elkaar aan? En waarom doen we dat?

Frans Kellendonk omschreef religie ooit als 'oprecht veinzen'. Waar wel wat in zit, denk ik. Want buiten de basic trust die de basis vormt voor elke religie is alles wat we over God zeggen maar een slag in de lucht. Ook het sinterklaasfeest is een terugkerend doen-alsof. Mooi toch om ons daar jaar in jaar uit in te trainen? Juist na de 'ontmaskering', zou ik zeggen.

Voor kerst geldt hetzelfde. Het verhaal van de stal en de kribbe in Bethlehem is evenzeer een mythe. De wieg van Jezus stond volgens het oudste evangelie gewoon in Nazareth. En Jezus werd al helemaal niet midden in de winternacht geboren. Is het daarmee 'maar een verhaaltje'? De intensiteit waarmee we ons jaar in jaar uit op het kerstfeest storten laat zien dat we zover toch niet willen gaan. Het verhaal doet iets met ons.

Elk jaar krijgen we, onbedoeld wellicht, een gratis lesje in 'mythen' cadeau van de sint of de kerstman. Een les in de kracht van verhalen die iets anders leren dan de journalistieke 5 w's en 1 h (wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe). Een verhaal dat geen historische, maar wel een andere waarheid vertelt, van de terugkeer van het licht te midden van de duisternis, van de komst van betere tijden en de droom van de overwinning van het goede. En dat midden in de winternacht.

*Aries van Meeteren
Vrijzinnig voorganger van
Kerk met de beelden
in Hardinxveld-Giessendam*

KERSTNACHT

Kerstmacht, de kentering van 't jaar
— het huis besluit zijn vreugde-en-
leed, en 't schuwe denken aan
elkaar, nu elk de ander wakend weet.

Een vragen, zoekend in de nacht
doolt langs de kamers, gaat en keert
— hebben wij niet elkander zacht
en onverbiddelijk geweerd?

De sterren schuiven langs het raam,
buiten slaat traag het late uur; een
zelfde huis houdt ons tezaam.

Hoe kostbaar lijkt, hoe broos van duur
dit ene soms: bijeen te zijn, - draagt
ieder dan van dag tot dag dit óók —
dit heimwee en de pijn om de
gebroken vleugelslag?

Wij staren zwijgend in de nacht, in
deernis om eikaars gemis, het hart
dat hunkerend verwacht wat zózeer
onbereikbaar is.

Ida G.M. Gerhardt
Uit Verzamelde gedichten,